

siąg kart obiektów rzeźbiarskich z XIX i XX wieku utraconych podczas II wojny światowej. Obecnie współpracuje z Instytutem Sztuki PAN w Warszawie, a także Redakcją Polskiego Słownika Biograficznego, pisząc biografie polskich artystów, przewidziane do kolejnych tomów obu słowników. Utrzymuje stały kontakt jako wykładowca z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Lublinie, Tomaszowie Lubelskim oraz Świdniku, a także z Filharmnią Lubelską, przygotowując tam, w ramach Akademii Muzyki i Plastyki, prezentacje z zakresu sztuk plastycznych, wpisujące się w określone tematy muzyczne (oferta jest skierowana do szkół ponadpodstawowych Lublina i regionu). Od paru lat związana jest z Domem Kultury LSM w Lublinie, gdzie w ramach tematów przewodnich „Niespiesznie po Lublinie”, „Czy artysta może być kobietą”, „Galeria arcydzieł”, prowadzi cykliczne wykłady z historii sztuki, popularyzujące wiedzę o znanych i mniej znanych artystach oraz artystkach, a także wybranych arcydziełach sztuki europejskiej.

Jest autorką książki „Wierzę w cuda nie od dziś”. *Religia w życiu i twórczości Jana Matejki* (Lublin 2007), współautorką albumowego opracowania *Matejko. Obrazy olejne. Katalog* (Warszawa 1993), autorskich rozdziałów w kilku publikacjach zbiorowych dotyczących ikonograficznej obecności zwierząt w dziełach sztuki, referatów posesyjnych podejmujących problematykę sztuki religijnej oraz kilkudziesięciu publikacji naukowych i popularnonaukowych z zakresu ikonografii chrześcijańskiej i malarstwa polskiego. Jest członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki.

Elżbieta Matyaszevska
– historyk sztuki, doktor nauk humanistycznych, absolwentka historii sztuki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Była pracownikiem Instytutu Lexykografii KUL – redaktorka i autorka haseł z zakresu sztuki religijnej, zamieszczonych w *Encyklopedii katolickiej*. Przez lata współpracowała z redakcjami lubelskich i warszawskich periodyków, publikując relacje z wystaw sztuki dawnej i współczesnej, a także cykliczne teksty z zakresu historii ubioru, mody i rzemiosła artystycznego. W ramach prac związanych z gromadzeniem informacji o stratach kultury polskiej, prowadzonych przez Wydział do spraw Strat Wojennych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przygotowała kilkadzie-

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

CZWARTKI ZE SZTUKĄ
Spotkanie z historykiem sztuki
dr Elżbietą Matyaszevską
Biblia w obrazach
Święta Rodzina
w sztukach plastycznych

W sztuce chrześcijańskiej temat Świętej Rodziny, w samodzielnym ujęciu ikonograficznym obejmującym jedynie 3 osoby: Jezusa, Maryję oraz św. Józefa, został wyodrębniony z wcześniejszych, pokrewnych przedstawień, czyli Bożego Narodzenia, Adoracji pasterzy, Pokłonu trzech mędrców, czy inaczej – Pokłonu trzech króli oraz Ucieczki do Egiptu. Nierzadko też był częścią składową cykli ilustrujących życie Maryi, dzieciństwo Jezusa lub ukazujących epizody z żywota św. Józefa. Od około XV w. przedstawienia Świętej Rodziny określano także terminem „Trinitas terrestris” i jako „Trójcę ziemską” umieszczano poniżej wyobrażeń niebiańskiej Trójcy Świętej. W takim ujęciu Jezus, będąc częścią obu motywów, stawał się jednocześnie łącznikiem między nimi – najczęściej był przedstawiany między Maryją a św. Józefem, tworząc „Trinitas terrestris” w układzie poziomym i równocześnie dopełniając „Trójcę niebiańską” skomponowaną w linii pionowej (ciekawym przykładem takiego ujęcia jest obraz Bartolomea Estebana Murilla, „Dwie Trójce” z około 1682 roku). Tak interpretowany motyw był szczególnie popularny we flamandzkich kręgach artystycznych, w Europie Środkowej rozpropagowany za sprawą m.in. Franciszka Salezego i jego dzieła *Entretiens spirituels*.

Zgodnie z biblijną chronologią, ikonografię Świętej Rodziny rozpoczyna scena ucieczki do Egiptu – najstarszy przykład tego ujęcia odnajdujemy na wczesnochrześcijańskiej mozaice z bazyliki Santa Maria Maggiore w Rzymie. W średniowieczu temat pojawiał się w zarówno w rzeźbie, witrażach, jak i dziełach malarskich. W większości przedstawień ukazywano młodzieńką Maryję z Dzieciątkiem na rękach, siedzącą na osiołku oraz św. Józefa w po-

deszłym wieku, idącego obok, często wspierającego się na lasce pielgrzymiej i niosącego sakwę podróżną. Epizodem równie chętnie ilustrowanym był odpoczynek Świętej Rodziny podczas podróży do Egiptu, często będący pretekstem do skomponowania wdzięcznej sceny rodzajowej na tle pięknego krajobrazu. Były to na przykład przedstawienie w parku z fontanną, przy której Maryja ochlapuje wodą nagie Dzieciątko, bądź bardziej intymna kompozycja, ukazująca Maryję karmiącą Dzieciątka oraz św. Józefa, z miłością i oddaniem spoglądającego na nich. Równie rodzajowy charakter mają dzieła ilustrujące powrót Świętej Rodziny do Galilei – najczęściej powielanym schematem była scena przedstawiająca Maryję i św. Józefa idących przed siebie wraz z kilkuletnim Jezusem, którego trzymają za ręce. W takim ujęciu całej trójce czasem towarzyszy pies.

Wielu artystów, inspirowanych apokryficznymi tekstami opisującymi dzieciństwo Jezusa, tworzyło obrazy będące ilustracją życia Świętej Rodziny jeszcze na wygnaniu, albo w Nazarecie, już po powrocie do Galilei. Wśród plastycznych zapisów artystycznych wyobrażeń o ich codzienności powtarzały się zwłaszcza tematy ukazujące kilkuletniego Jezusa spędzającego czas w warsztacie św. Józefa lub uczącego się i pracującego razem z nim przy cieśliskim stole. Równie często powtarzały się kompozycje przedstawiające Maryję, Jezusa i św. Józefa, siedzących przy stole podczas skromnego posiłku.

Popularnym schematem przedstawieniowym, powielanym w drukach ulotnych i dewocyjnych, były sceny, w których Maryja i św. Józef prezentują stojące lub trzymane na rękach Dzieciątka, czasem też oboje towarzyszą Mu w zabawie.

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

CZWARTKI ZE SZTUKĄ
Spotkanie z historykiem sztuki
dr Elżbietą Matyaszewską
Biblia w obrazach
Święta Rodzina
w sztukach plastycznych

Spotkanie odbędzie się
w czwartek 14 marca 2019 r. o godz. 17.00
w sali widowiskowej Domu Kultury LSM
w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29
www.domkulturyism.pl
Wstęp wolny